

NEFİS TERBİYESİNİN ÖNEMİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size biraz uzaklardan, Çanakkale'den, Edremit sahillerinden konuşma imkânı buldum. Bu fırsatı hazırlayan Akra yöneticilerine ve bütün personele teşekkür ediyorum.

a. Sabah ve Yatsı Namazını Camide Kılmak

Peygamber SAS Efendimiz, İmam Müslim'in Hazret-i Osman RA'dan rivayet ettiğine göre, buyurmuş ki:¹

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.454, no:656; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.207, no:555; Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.433, no:221; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.58, no:408, 409, 491; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.303, no:1224; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.365, no:1473; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.408, no:2060; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.61, no:403; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.525, no:2008; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.54, no:2849; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.463, no:2012 ve c.III, s.60, no:4743; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.293; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.351, no:1255; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.İX, s.45; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.47, no:50; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.439, no:6904; Dâra Kutnî, *İlel*, c.III, s.48, no:279; Hz. Osman RA'dan.

İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, c.VI, s.213, no:750; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.94; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.653, no:19472, 19473; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.490, no:22703.

مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا قَامَ

نِصْفَ لَيْلَةٍ وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي

جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ

(م. د. ت. حم. خز. حب. هب. ق. عن عثمان)

ME. 1210 (*Men salle'l-işâe fî cemâatin fekeen-nemâ kâme nısfе leyleh, ve men salle's-subha fî cemâatin fekeennemâ salle'l-leyle küllehû.*)

Biliyorsunuz geceleyin yatsı namazına gitmek, sabahleyin sabah namazına gelmek kolay değil... İnsanın uykudan fedâkârlık yapması lâzım, ya da yorgun olduğu için yorgunluğunu yenmesi lâzım! Kendisi biraz bu konuda gayret etmesi lâzım!.. Peygamber Efendimiz, bu hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

“—Kim yatsı namazını cemaatle kılırsa...” Camiye gitmiş, kaçırmamış, yatsı namazını cemaatle kılmış. (*Fekeennemâ kâme nısfе leyleh*) “Gecenin yarısına kadar ibadet etmiş sevabı alır. (*Ve men salle's-subha fî cemâatin*) Kim kalkar da, sabah namazına da cemaate giderse...” Tabii kış günlerinde biliyorsunuz, sabah namazına gitmek kolay. Çünkü hakikaten gece uzun oluyor ve uykuyu aldıktan sonra camiye gitmek nisbeten kolay. Ama şimdi, asıl bu yaz günlerinde, gecenin çok kısa olduğu günlerde, bu hadis-i şerifin önemi ortaya çıkıyor.

“—Sabah namazını da kim cemaatle kılsa, (fekeennemâ salle’l-leyle küllehû) sanki bütün gece hiç uyumamış da, ibadetle meşgul olmuş gibi, Allah-u Teâlâ Hazretleri sevap veriyor.”

Bu hadis-i şerifte görüyoruz ki, insanın sevap kazanması için, fedakârlıklarda bulunması lâzım! Bu fedakârlıkların kuvveti nisbetinde, insan sevap kazanıyor. Çalışıyorsunuz akşama kadar, ondan sonra yorgun argın evinize geliyorsunuz. Hanım yemekleri çıkartıyor... Bir ev reisi için düşünüyorum bu manzarayı.

Hanım da tabii yorulmuş oluyor, ev hanımı için de aynı durum var. Bütün gün çalışmış, yemeği yedikten sonra da, biraz çay içelim filân derken yorgunluk çöküyor. Televizyonun karşısına oturuyorlar, ezan okunuyor ama, bu yorgunluğu yenip camiye gitmek, veya televizyondaki programı bırakıp camiye gelmek kolay olmuyor birçok kimse için...

Tabii eskiden televizyon yoktu, ama yorgunluk herkes için her asırda, her çağda mevcut olan bir şey... Şimdi bu yorgunluğu yenip de camiye gitmek kolay değil!

Geceleyin de tabii ortalık karanlık olduğu için, bir de Peygamber SAS Efendimiz’in çağını düşünelim: Cereyan yok, kaldırımlar yok, elektrik ışıkları yok... Tabii tehlike de var gecenin karanlığında... Köpek ısırabilir, önüne bir yabancı çıkabilir, görünmemekten istifade ederek zarar vermek isteyen insanlar olabilir... vs.

İşte bütün bunlara rağmen, yatsı namazı bir vazife... Evet, insan evde kılabılır namazını; evde kılması mü'min için mümkün. Fakat erkeklerin camide cemaatle namaz kılması, evde namaz kılmasına göre 27 kat daha sevaplı...

Onun için, evliyâullahtan, Allah'ın sevgili kullarından bazılarının hayatlarını okuyorum. Eğer evde kılmak zorunda kalmışsa, hastalık, rahatsızlık, geç kalmak vs. gibi bir sebeple; hani bazen insanın dişi kanar, burnu kanar, kesilmez, abdestini tamamlayamaz, camiye yetişemeyebilir. Bu gibi durumlarda, 27 defa kıldıkları evde namazı...

Tabii böyle bir mecburiyet yok, ama camide 27 kat sevabı kaçırdığı için, onu sağlamak maksadıyla bu işi yaparlarmış. Bu tabii, kendileri için de bir bakıma ceza oluyor; "Ey nefsim, sen tembellik edip de camiye gitmeyeceksen, ben de sana 27 defa bu namazı kıldırarak sûretiyle, bunun acısını çıkartırım!" demiş oluyor.

b. Nefsin Terbiyesi

Nefsiyle mücadele de çok önemli ya... Hani İslâm'da en önemli hususlardan birisi, insanın nefsi yenebilmesi... Ayet-i kerimelerde:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

(الشَّمْسُ: ٩-١٠)

(*Kad eflaha men zekkâhâ. Ve kad hâbe men dessâhâ.*) [Nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiştir. Onu kötülüklere gömen de ziyan etmiştir.] (Şems, 91/ 9-10) buyruluyor.

İnsan nefsini ıslah edebilirse felâh buluyor; hem dünyada mutlu, bahtiyar oluyor, hem de ahirette cennetin yüksek derecelerini kazanıyor. Ama nefsine mağlub olursa, esir olursa, nefsinin hevâsına uyarsa, heveslerinin peşinde sürüklerse kendisini; o zaman da tabii hâib oluyor, perişan oluyor. Yaptığına milyon kere, milyar kere pişman oluyor. O bakımdan, nefsi yenmek çok önemli bir husus...

“—Peki, nasıl olacak bu nefsi yenmek?..”

Bunun bir metodu var, ilmi var, usûlü var... Hani bir kuşu yetiştirmenin, bir köpeği eğitmenin, bir arslan bakıcısının bir arslana terbiye vermesinin, bir çiçeği yetiştirmenin, pamuk üretiminin, ayçiçeği üretiminin problemleri var da, insanın yetişmesinin problemleri yok mu, ilmi yok mu?.. Problemleri de var, bunları çözecek ilmi de var tabii...

Nefsi terbiye etmenin ilmüne tasavvuf diyoruz. Tasavvuf kendiliğinden ortaya çıkmış bir şey değil. Bir kere Kur'an-ı Kerim işareti veriyor. İnsanın nefsini terbiye etmesi gerektiğini, Kur'an-ı Kerim bir vecibe olarak, bir görev olarak insana gösteriyor. “Nefsin terbiye edeceksin; etmezsen, perişan olursun! Terbiye edersen, mutlu olursun, iki cihanda aziz olursun!” diye, nefsin terbiye edilmesi hedefini Kur'an-ı Kerim gösteriyor.

“—Peki, sadece hedefi gösteriyor da, usulleri göstermiyor mu?..”

Usulleri de gösteriyor. Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini okuduğumuz zaman, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini dikkatli bir şekilde okuduğumuz ve Kur'an-ı Kerim'in bütünü üzerinde sağlam bir görüş ve bilgi birikimine sahip olduğumuz zaman, bakıyoruz ki bir yerde gösterilen hedefin, öbür tarafta metodları da gösterilmiş. Dinimizi yakından tanıdığı zaman insan, anlıyor ki Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emrettiği ibadetlerde, Peygamber SAS Efendimiz'in tavsiyelerinde, dinin hedeflerini sağlamaya yönelik pratik tedbirler var.

Bunlar detaylı olarak, bilimsel bir rapor tarzında, bir ilacın prospektüsü gibi, şunu şöyle yaparsan, şöyle olur tarzında söylenmiyor ama, direkt olarak şöyle yap deniliyor. Siz onu yaptığınız zaman, o murada, o gâyeye, o maksada otomatik olarak gidiyorsunuz, varıyorsunuz. İslâm'ın güzelliği burada...

Bir insanın, İslâm'ın ibadetlerindeki hikmetleri anlamaması halinde bile, İslâm'ın emirlerini tuttuğu zaman yine mutlu bir insan, yine olgun bir insan olması mümkün oluyor.

Onun için, İslâm medeniyeti sahasında bakıyorsunuz, medreseye gidememiş, fakir bir ailenin bir çocuğu... Bir eğitim yapamamış, annesi babası zengin değil; onun eğitimi için hocalar tutamamış... vs. Ama tasavvuf o kimseyi eğitmiş, İslâm o kimseyi eğitmiş. Bakıyorsunuz, bir oduncudan bir büyük ârif; bir demirciden bir kâmil mürşid; bir çobandan çok mükemmel bir insan meydana çıkıyor.

Neden?.. Çünkü İslâm'ın emirlerinde, Allah'ın reçeteleri var. Kulların hastalıklarını iyi edecek ve kulları mutlu ve kuvvetli edecek reçeteler var. Onları tuttuğu zaman, çoban da evliyâ olabiliyor, oduncu da, demirci de evliyâ olabiliyor. Onun için, Allah'ın emirlerinin hepsinin dikkatle uygulanması gerekir, baş tacı edilmelidir. Mânâsını ve hikmetini anlamasa bile...

Tabii bizler, 20. Yüzyıl'ın insanları bilgi çağını yaşıyoruz. Bu bilgi çağında, çok çeşitli yerlerden bilgileri toplayabiliyoruz. Her ilim kendi içinde ihtisas dallarına ayrılmış olduğu için, her alim ve araştırmacı bir sahayı derinlemesine araştırdığı için, ilmin hudutları muazzam ansiklopedilere sığmayacak kadar genişlemiştir. Her dalın ihtisas kütüphaneleri var ve o kütüphaneler de tıklım tıklım dolu... Bir insanın mütehassıs olması, onları okuyup anlaması bile bir hayli zor oluyor.

Ama İslâm, bir insanın bu bilgileri bilmemesini nazar-ı itibara alıyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri onu farkına varmadan eğitiyor. Bir annenin çocuğunu, çocuk kendisinin eğitildiğinin, beslendiğinin, yetiştirildiğinin farkında olmadan, annenin onu yetiştirdiği gibi, İslâm da insanları yetiştiriyor.

İşte tasavvufta, İslâm'ın bu emirleri göz önüne alınıyor ve onlar Peygamber SAS Efendimiz'in tavsiye ettiği tavsiyeler olarak, öğütler olarak, emirler olarak uygulandığı zaman, bir bütün, bir sistem ortaya çıkıyor. Nereden çıkıyor bu

sistem?.. Kur'an-ı Kerim'den çıkıyor, Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesinden çıkıyor.

Bu açıklamayı, bu okuduğumuz hadis-i şerife bakarak biraz genişletelim: Bir insanın olgun bir insan olmasına mânî neler vardır?.. Tembelliği vardır, rahatına düşkünlüğü vardır, keyfine düşkünlüğü vardır.

İster misiniz bir talebenin çok keyfine düşkün olmasını?.. Eğlence yerlerinde, gazinolarda, barlarda, pavyonlarda gezen bir talebe üniversiteyi bitirebilir mi?.. Babasından aylıkları alır, memleketinden babası ona paraları gönderir. O da burada, büyük şehirde onları bir güzelce eğlence yerlerinde yerse, o çocuk eğitilebilir mi?..

Ne istiyoruz, okuyan çocuğun nasıl olmasını istiyoruz?.. Televizyonla çok meşgul olmasın, sokakta oyunla çok meşgul olmasın, futbolla meşgul olmasın, kahveye alışmasın, eğlence yerlerine alışmasın... Niçin?.. Yetiştirmesi lâzım, yetiştirmesi gerektiği için...

c. Camide Namaz Kılmanın Faydası

Şimdi insanın bu tembelliğinin önüne nasıl geçeceğiz?.. İnsanın kendi arzularını yenmesini nasıl öğreteceğiz?.. İnsanı bilgin, olgun, kâmil, ermiş bir insan olma durumuna nasıl getireceğiz?..

İşte bir misâl... Bakın, Peygamber SAS Efendimiz bir şey anlatıyor bize: Yatsı namazına camiye geleceğiz.

“—Gelemem! Yorgunum, hastayım, rehavet çöktü üstüme, evde kılsam olmaz mı?..”

Evde kılsan olur ama, camideki gibi olmaz.

“—Efendim cemaat esassa, ben de çoluk çocuğumu arkama saf yaparım, kendim de sarığı başıma sararım, evde imamlık yaparım...”

İyi ama, evdeki imamlıkla camideki cemaat arasında çok büyük fark var! Evde iken imamlık yaparsın ama, bir insan camiye gittiği zaman öyle büyük faydalar sağlıyor ki, hatırlayabildiğim bir başka hadis-i söyleyeyim:²

إِذَا تَوَضَّأَ الرَّجُلُ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى
الْمَسْجِدِ لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا الصَّلَاةُ لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلَّا
رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً وَحُطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ

(خ.ت.ه. عن أبي هريرة)

(İzâ tevâdaa’r-racülü feahsene’l-vudûe) “Bir kimse güzelce abdest alırsa, (sümme harace ile’l-mescidi) sonra mescide gitmek için çıkarsa, (lâ yuhricuhû ille’s-salâh) bu çıkışı sırf namaz kılmak için olursa; (lem yahtu hatveten illâ rafeahu’llâhu bihâ dereceten) attığı her adımda, Allah onun derecesini bir derece yükseltir, (ve hutta anhü bihâ hatîeten) ve bir günahını affeder.”

² Buhârî, *Sahîh*, c.III, s.36, no:611; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.481, no:548; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.I, s.357; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.373, no:1490; Tayâlisî, *Müsned*, c.IV, s.165, no:2536; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.V, s.60; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.570, no:20304; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.III, s.4, no:1685; RE: 39/16.

Camiye gittiği zaman, camideki cemaatten olgun, Allah'ın sevgili, makbul bir kulunun hatırına Allah-u Teâlâ Hazretleri bütün cemaatin namazını kabul ediyor. Ama evde böyle bir durum bahis konusu değil.

Sonra, camiye gittiğin zaman sosyal bir toplum meydana geliyor. Herkes birbiriyle tanışmış oluyor. Düşünün müslümanların toplumunu: Gündüz herkes işe gitmiş, gelmiş ama, yatsı namazında mahalledeki bütün beyler camide buluşuyorlar.

“–Nasılsın Ahmed bey?..”

“–Nasılsın Hasan Efendi? İyi misin? Ne yaptınız, falanca iş ne oldu?..”

Görüyorsunuz, her akşam müslümanlar yatsı namazında toplanıyor.

“–Efendim, yatsı namazında misafirliğe gitti.”
vs...

O zaman, sabah namazında toplanın!.. Efendimiz, sabah namazında camide olmayı da tavsiye ediyor. O halde ne oluyor?.. Toplum bu bir araya gelmekten istifade ediyor. Yâni toplu olmanın, cemiyet olmanın, dernek olmanın, cemaat olmanın tadı ve sonuçları ele geçmiş oluyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bizim ibadetlerimize ihtiyacı yok! Allah-u Teâlâ Hazretleri kâinatı kendisi yaratmış, bizim her şeyimizi kendisi yaratmış ve veriyor, bütün nimetlerimiz ondan. Bizim ona ibadet etmemizin faydası bize...

Allah'ın bize emirlerinin sonucu, faydası kime?.. Bize... Yâni biz İslâm'a uyduğumuz zaman kim istifade edecek?..

Ben kendim istifade ediyorum müslüman olarak. Benim ailem istifade ediyor, benim annem-babam istifade ediyor, toplumum istifade ediyor... Dürüst insan oluyorum. Polise ihtiyaç kalmıyor, yalancılık olmuyor, hırsızlık olmuyor, rüşvet olmuyor, haksızlık olmuyor. Sevgi var, merhamet var... Bunların hepsini birden sağlanmış oluyor. Bütün bunlar insanoğlunun faydasına...

Allah-u Teâlâ Hazretleri, İslâm'ı insanlara bir nimet olarak göndermiştir. İslâm, Allah'ın insanlara bir angaryası, bir külfeti değildir sevgili dinleyicilerim! Bunu bastıra bastıra, her yerde göğsünüzü kabarta kabarta söyleyin! Yâni bir insanın müslüman olması, Allah'a, "İşte ben müslüman oldum, binâen aleyh nazlıyım, ne istersem yapman lâzım!" gibi bir havaya bürünmesine, Allah'a minnet etmesine, yâni müslümanlığını başa kakma durumuna gelmesine yol açmamalı!..

Bu İslâm, bizim için en büyük nimet ve bütün emirlerinin altında nice hikmetler var.

Düşünebiliyor musunuz, sabahleyin uykudan kalkıyorsunuz. O serin, güzel gecenin dinlenmiş havasından ciğerlerinize nefesinizi çeke çeke, o güzel sabah havasıyla camiye yürüyorsunuz tatlı tatlı, sakın sakın... Egzoz gazı yok, gürültü yok, patırtı yok... Herkes böyle rahat bir gece geçirmiş. Siz tertemiz havayı ciğerinize çekerek

camiyeye gidiyorsunuz, namaz kılıyorsunuz. Sıhî bakımından da fayda var.

İşte mahalleli olarak toplanmış oluyorsunuz o camide... O caminin cemaati, ne kadar geniş bir sahanın camisiyse, herkes sabah namazında toplanmış oluyor, yatsı namazında toplanmış oluyor. Tabii insanlar toplansın diye, bu emirler ondan verilmiş değil belki... İnsan sabahleyin kalktığı zaman Allah'a ibadet ederek yeni bir günü başlatmış oluyor.

Gün doğuyor, insan yeni bir güne başlıyor; ama Allah'a itaat ederek, ibadet etmiş olarak, söz vermiş olarak, "Ben müslümanım, ben senin iyi kulunum yâ Rabbi!" diyerek, yeni bir günün ilk adımlarını atmış oluyor.

Tabii böyle sabah namazıyla bereketli bir şekilde başlayan bir günün arkası da, mutlaka çok iyi gelecek demektir. O insan, o namazı kılmış olan insanın işyerine gidip de besmeleyle açması, kepengini kaldırması, "*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*" deyip tezgâhına oturması... İlk sifteh parasını besmeleyle kasasına koyması, müşteriye muamelesi, malı satarken davranışları... vs. Bunların hepsine tesir ediyor o sabahki başlangıç.

Onun için, ne kadar önemli bir başlangıca teşvik etmiş oluyor Peygamber SAS Efendimiz! Yâni, biz Peygamber Efendimiz'in tavsiyesini tuttuğumuz zaman, ne kadar büyük hayırları birden kucaklamış oluyoruz. Nelere sahip olmuş oluyoruz, farkında değiliz.

Tabii, gece yattığı zaman da, insan düşünüyor:

“—Bir gün geçirdim. Şimdi yatıp uyuyacağım. Bu uyku belki...” Uyku ölüme de benziyor, insan bütün duygularını kaybediyor, serilip yatıyor. Gece üstü açılıyor, farkında değil, odaya birisi girse çıksa, farkında değil... vs. Yâni ölüm gibi bir şey bu uyku.

“—Bütün bir günü geçirdim, acaba nasıl geçirdim? Allah’ın rızasına uygun mu? İşte bugün de akşam oldu...”

Bir şarkı hatırlıyorum, sözleri dokunaklı... Belki aslında şarkı da değil, belki bir ilâhîdir, bilmiyorum ama:

Enginde yavaş yavaş, günün renkleri soldu.

Derdim bana arkadaş, bugün de akşam oldu³

Tabii akşam olunca, insana bir hüznün çöküyor. Güneşin batmasıyla bir muhasebe, kendi kendini hesaba çekme fikri meydana geliyor. Yatsı namazına bir camiye geliyorsunuz. O günkü yaptığınız iyi işlerden mutluluk duyarsınız, kötü işlerden pişmanlık duyarsınız. Yatsı ve sabah namazlarının bu bakımdan büyük önemi var. Nefsi terbiyeye yönelmesi bakımından önemli, tembelliği yenmek bakımından önemli...

³ ENGINDE YAVAŞ YAVAŞ

Enginde yavaş yavaş, günün minesini soldu.

Derdim bana arkadaş, bugün de akşam oldu.

Gölgeler indi suya, kuşlar vardı uykuya,

Gurbeti duya duya, bugün de akşam oldu

Su uyur fısıldaşır, gider yâre ulaşır,

Yolcu yolda yaraşır, bugün de akşam oldu.

d. Camiye Yürümenin Faydası

Ben bu arada dünden beri aklıma gelmiş olan bir şeyi de, nefsi terbiye deyince sizlere naklediyim, sevgili dinleyicilerim! Ben bu bizim spor ve sağlık egzersizlerimizde, idmanlarımızda, sportif çalışmalarımızda bir yenilik teklif ediyorum. Diyorum ki bütün dinleyicilerime:

Ne yapıyor spor yapmak isteyen bir insan?.. Eşofmanını giyiyor. Sabahleyin kalkıyor, bilmem sahil yolunda, meselâ diyelim ki Kadıköy’de, Bostancı’da falanca yere kadar koşuyor, kan ter içinde kalıyor, eşofmanı ıslanıyor... Ama memnun. Kimse ona para da vermiyor bu iş için, bedavadan yapıyor bu işi; memnun... Neden?

Diyor ki:

“—Ben böylece ciğerimi çalıştırıyorum, adalelerimi çalıştırıyorum, vücudum sıhhat kazanıyor, fazla terleri atıyorum, kondisyonumu koruyorum...” filân gibi şeyler düşünüyor.

Tabii bize nereden gelmiş bu düşünce? Esas itibariyle batıdan... “Batılılar böyle yapıyor” diye oraya giden, tahsil gören kardeşlerimiz bunları getirmişler.

Şimdi siz de zaman zaman tabii, belki bu düşüncelerle sizler de belki böyle spor çalışmalarını yapmışsınızdır. Vücuda faydalı diye çocuklarınızı teşvik etmişsinizdir. Ama bakın, ilim başka, irfan başka... Bizim burada, şu konuşmayı yaptığım yerde bir akrabamız vardı yaşlı, Allah rahmet eylesin, vefat etti. O diyordu ki:

“—Böyle boş yere koşacağına, bir fakirin tarlasını bellesen daha iyi!..” diyordu.

Haa, buradan şu anlaşılıyor: Yâni koşma ve terleme bile boşuna gitmemeli. İnsan birisine faydalı bir şey yapmış olmalı, faydası dokunmalı bir insana, bir fakirin karnı doymalı, bir fakirin tarlası belenmiş olmalı veya beldenin sokağı temizlenmiş olmalı filân...

Ben şunu teklif edeceğim: Bakın camiye gitmek de bir spor. Camiye adım adım yürümek de sabahleyin bir spor. Sabah da yürümek spor, akşam da yürümek spor... Yâni, eviniz hele biraz da camiye uzaksa, bayağı iyi spor yapmış oluyorsunuz.

“—Benim evim camiye uzak, ben camiye gitmeyeyim!” demek yerine, “Ben daha güzel spor yapıyorum.” diye düşünebilirsiniz.

Peygamber SAS Efendimiz’e sahabeden birileri geldi, dediler ki:

“—Evimiz çok uzak, yâ Rasûlallah, senin Mescid-i Saâdetine gelmekte güçlük çekiyoruz. Acaba, nakl-i mekân etsek, mahallemizi değiştirsek senin semtine yakın gelsek, ne dersiniz?” dediler, sordular Peygamber Efendimiz’e.

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:

“—Hayır, olduğunuz yerde kalın ey bunu soran kimseler!” diye cevap verdi.

Çünkü uzak yerden gelmenin de, her adımın sevabı var, kârı var, mükâfatı var. O bakımdan iyi oluyor.

Evet, spor için insan camiye gitmez, spor için insan namaz kılmaz. Allah rızası için camiye gider. Allah emrettiği için, Rasûlüllah emrettiği için camiye gider. Allah emrettiği için namazını kılar amma, biz bu işi yaparken neler neler kazanıyoruz... Hem spor yapmış oluyoruz, hem nefsimizi terbiye etmiş oluyoruz, ahlâkımızı düzeltmiş oluyoruz, tembellikten, gevşeklikten kurtulmuş oluyoruz... Hem de ne kadar sevap kazanıyoruz.

Kadir Gecesi'ni hatırlayın... İstanbul'da bir Kadir Gecesi nasıl olur? Siz İstanbul'dasınız umûmiyetle veyahut başka büyük şehirlerde de aynı şey oluyordur. Kadir Gecesi'nde ne oluyor?.. Herkes hazırlıklarını yapıyor. Hattâ, yanlarına termoslarını alanları duyuyorum ben... Gidiyorlar Süleymâniye Camisi'nin bahçesine, "Kadir Gecesi'ni camide ihyâ edeceğim!" diye herkes dolduruyor ortalığı; oturuyorlar, sabahlara kadar ibadet ediyorlar, bir güzel gece geçiriyorlar ama, sabaha kadar uykusuz kalmak kolay bir şey değil. Sabaha kadar ibadet etmek de kolay değil, saatler kolay geçmez. Ama Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki: "—Yatsı namazını kim cemaatle kılsa, gecenin yarısı ibadetle geçirmiş gibi olur. Sabah namazını kim cemaatle kılsa, bütün gecesini ihyâ etmiş olur." buyurdu.

e. Allah'ın Sevdiği Kullar Olalım!

Bir de tehlikeli tarafını size hatırlatayım sevgili dinleyicilerim: Tehlikeli tarafı da şudur ki, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:⁴

آيَةٌ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُنَافِقِينَ شُهُودٌ

الْعِشَاءِ وَالصُّبْحِ لَا يَسْتَطِيعُنَهُمَا

(ض. هب. عن سعيد بين المسيب)

RE. 5/6 (*Âyetün beynenâ ve beyne'l-münâfikîn, şühûdü'l-işâi ve's-subh*) “Bizimle münafıkların arasını ayırıcı bir alâmet, yatsı ve sabah vakti cemaatte hazır bulunmaktır. (*Lâ yestatîühümâ*) Münafıklar bu yatsı ve sabah namazlarına gelmeye güç yetiremezler, gelemezler!” buyuruyor.

Münafık olmayanlar gelir de, münafıklar o namazlara gelemezler. Neden?.. Kalbinde hastalık var! Münafık ne demek?.. İçi başka, dışı başka demek... Kalbi rahatsız, imanı zayıf, hastalıklı insan demek... Onlar gelemiyor, neden?.. Nefsini yenemiyor, Allah'ın emrinin önemini kavrayıp bu işleri yapamıyor. Bunların durumuna düşmeyelim diye, yatsı ve sabah namazlarında camiye gelmeyi tavsiye buyurmuş

⁴ İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.130, no:292; Saîd ibn-i Müseyyeb Rh.A'ten.

İmam Şâfiî, *Müsnedü's-Şâfiî*, c.I, s.52, no:214; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.59, no:4732; Abdurrahman ibn-i Harmele Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.296, no:844; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.I, s.54, no:62 ve c.XI, s.161, no:10475.

Peygamber SAS Efendimiz.

Tabii, ben sizin mâsum olduğunuzu ve bu bilgileri bilmediğiniz takdirde, belki bundan önceki günlerde evinizde namaz kılıverdiğinizizi düşünüyorum; olabilir. Hatta insanlar İslâm'a sonradan sonraya âşinâ oluyorlar, İslâmî incelikleri geç anlıyorlar. Hani şairin dediği gibi, epeyce bir yaşlandıktan sonra insan taşın sert olduğu anlıyor; *"Su insanı boğar, ateş yakarmış."*⁵Bir takım temel gerçekleri çok geç anlayabiliyor. İslâm'ın ne kadar güzel bir din olduğunu da, bir yol olduğunu da, metod olduğunu, hayat tarzı olduğunu daha doğrusu, insan daha geç anlayabiliyor.

Olabilir, yâni şimdiye kadar ihmaller olabilir. Ama bundan sonra, insan iyi müslüman olmalı, her şeyi doğru düzgün yapmaya çalışmalı!

Ben bir de şunu şaşkınlıkla müşahede ediyorum: Bakıyorum, tanıdığım aileler var. Annesi, babası... Tamam, onlar bir eğitimle yetişmişler, belli bir yaşa gelmişler. Ağaç yaş iken eğilir. Yaşlanmışlar, değişmeleri kolay değil... Fakat çocuklarına bakıyorum pırıl pırıl, üniversiteli, siyasal bilgilere gidiyor, hukuk fakültesine gidiyor, mühendis olmuş, doktor olacak filân... Fakat o kadar güzel dindar ki, o kadar dinin emirlerini güzel yapmaya çalışıyor ki muntazam bir şekilde...

⁵ Cahit Sıtkı Tarancı'nın (1910-1956) *Otuz Beş Yaş* isimli şiirinden:

Gökyüzünün başka rengi de varmış!
Geç fark ettim taşın sert olduğunu.
Su insanı boğar, ateş yakarmış!
Her doğan günün bir dert olduğunu,
İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

Metod istiyor, prensip istiyor, güzel bir tarzda İslâm'ı yaşamak istiyor, ömrünü Allah'ın rızasına uygun, eksiksiz geçirmek istiyor. Yâni eksik yapmayı, yanlış yapmayı, kusurlu yapmayı uygun görmüyor. Gençlerde bu şeyleri görüyorum.

Hani Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁶

مَنْ اسْتَوَى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ

(Meni'stevä yevmâhü fehüve mağbûnün) “İki günü müsâvi olan, birbirine eşit olan ziyandadır.”

Bu da bizim için güzel bir şey, evlâtlar babaları geçiyorlar. Yâni, evlâtlar babalardan daha ileri oluyor. Bazı anneler babalar bundan endişe ediyorlar:

“—Aman evlâdımız hasta olmasın! Aman, acaba rûhen bunalıma düşer mi?..”

Niye düşsün?.. Allah'ın yolu şifa, Allah'ın yolu hayır, Allah'ın yolu sevap... Allah'ın emirlerinin hepsinde insanın şahsı için, ailesi için, bedeni için, ruhu için, toplum için nice nice faydalar var. Ondan mutlu olmak lâzım!..

Tabii insan alıştığı yolu bırakamıyor. Alışmış olduğumuz yolunuzu, sevgili dinleyicilerim, tabii değişik tarzda yetiştirilmiş olabilirsiniz,

⁶ *Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan. Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.*

İbn-i Ebi'd-Dünyâ, el-Menâmât, c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, İktizâü'l-İlm, c.I, s.112, no:196.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

Amerika’da eğitim görmüş olabilirsiniz, Amerikan, Avrupa terbiyesi almış olabilirsiniz... Alafranga diyoruz. *Alafranga*, Frank gibi demek, yâni Fransızlar gibi demek. Alaturkayı, yâni Türkler gibiyi beğenmiyoruz; alafrangayı beğeniyoruz. Bu bir moda olmuş bir zaman... Böyle olabilir.

İnsan değişik yetişmiş olabilir ama ölçü ne? Nasıl olmamız lâzım?.. Yâni olduğumuz mühim değil de, nasıl olmamız gerekiyor, bu nerden belli olacak?.. Onu söyleyelim: Kur’an-ı Kerim’in istediği müslüman olmamız gerekiyor, insan olmamız gerekiyor. Allah’ın istediği insan olmamız gerekiyor. Allah’ın sevdiği insan olmamız gerekiyor.

Bunun yolu ne?.. Kur’an-ı Kerim’e uymak, sevgili Peygamberimiz, güzeller güzeli, peygamberler serveri Muhammed-i Mustafa SAS Efendimiz’i örnek almak...

“—Peki insan, yâni 1400 yıl önce yaşamış bir insanı nasıl örnek alacak?..”

Peygamber SAS Efendimiz alemlere rahmet olarak gönderilmiş ve çağlara hitap eden bir mesajı var. Peygamber SAS Efendimiz’in 1400 yıl önce söylediği nice gerçekleri, ilim daha yeni keşfediyor da, “Aaa, böyle bir şey varmış!” diyor. Sonra bakıyor ki İslâm’da bu varmış: “Aaa! İslâm bunu 1400 yıl önce söylemiş, Peygamber SAS Efendimiz ifade etmiş!” diyor.

Sonra insanların bir maddî yönü var, bir manevî yönü var. Bir ahlâkî yönü var, bir teknik yönü var hayatımızın... Teknik yönde ilerledik; arabalarımız var, televizyonlarımız var, telefonlarımız var... Bakın ben burada şimdi araç telefonuyla, size tâ kilometrelerce uzaktan konuşma yapıyorum; siz de evinizde, işyerinizde veya aracınızda beni dinliyorsunuz. Bunlar teknik gelişme...

Teknik gelişmeler güzel bir istikâmette gidiyor, insanın refahına, mutluluğuna yarayacak alet ve edevat süratle çoğalıyor ve hakikaten birçok işlerimizi de rahatlıkla yapıyoruz. Seyahatlerimiz kolay oluyor.

Ama, “Ahlâkî bakımdan da aynı derecede ilerliyor muyuz?” diye soru soracak olursak kendimize: Hayır, ahlâki bakımdan düşüş görüyoruz. Hırsızlık çok, rüşvet çok... Gözü dönmüş, haince onun bunun malına göz diken insanlar, onu bunu aldatan insanlar çok... Toplumda içki, kumar, fuhuş, zina, çeşitli kötülükler çok... Demek ki, yâni mânevî yönden, ahlâkî yönden olan durumlarla, teknik yönden gelişmeler arasında aynılık yok...

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz'in o güzel ahlâkı ahlâkın zirvesidir. O güzel zihniyeti zihniyetin zirvesidir. En güzel fikirler, en güzel ahlâk, en güzel hareketler ondadır: Cömertlik, tatlı dillilik, gönül almak, geçinmek, realist olmak, adaletli olmak, hakkı tutmak... İslâm'ın nice nice güzellikleri var. Onların hepsini beşeriyet, insanlık, Peygamber Efendimiz'den öğrendi.

Müslüman olmayan kavimlerin hâline bakın! Yaptıkları zulümlere bakın!.. Bizim millî hasletlerimize bakın: Cömertlik, misafirperverlik, kahramanlık, vefâ... vs. Bir de başka milletlere bakın: Kalleşlik, döneklik, hainlik, zulüm, ahdinde durmamak... Niye onlar öyle kötü, biz niye iyiyiz?.. Çünkü biz İslâm'dan terbiye almışız, İslâm'dan feyz almışız. Ahlâkımız İslâm'a dayanıyor. Onlarınkı de boş, yâni bir şeye dayanmıyor.

O bakımdan, sevgili Akra dinleyicilerim, size en iyi dileklerimi sunuyorum. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasını kazanan insanlar olmanızı diliyorum hepinizin...

Tabii ibadetlerinize de düşkün olmanızı da tavsiye ediyorum. Hele hele bu cuma gününde de yine her zamanki gibi hatırlatmak benim vazifem:

Yâsin Sûresi'ni okuyun! Kehf Sûresi'ni, o Kur'an-ı Kerim'in ortasındaki Kehf Sûresi'ni okumak çok sevap; onu okuyun! Daha vakit geçmiş değil. Evinize gidin, bir boy abdesti alın tepeden

tırnağa... Ondan sonra camiye erken gelin! Cuma namazını kılsın erkekler... Hanımlar da tabii evlerinde ibadetlerini, taatlerini yapsınlar.

Bir de, Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâmı çokça etsinler. Çünkü onun da çok büyük sevabı var, inşâallah önümüzdeki konuşmalarda ona da bir temas etmek istiyorum.

Hepinize mutluluklar dilerim... Cumanın hayrından, feyzinden, bereketinden, sevaplarından, mânevî ikramlarından Allah sizi en yüksek derecede istifade eden kullarından eylesin... Hepinize nice nice cumalara, nice nice mübarek günlere, sıhhatle, afiyetle ve bir de sevdiklerinizle beraber, yakınlarınızla, dostlarınızla, evlâtlarınızla, büyüklerinizle erişmenizi diliyorum... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

22. 07. 1994 - Ahmetçe/Çanakkale

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

